

Mokslinis gyvenimas

KATALIKIŠKOS AKADEMIJOS XVI SUVAŽIAVIMAS

DR. ALDONA VASILIAUSKIENĖ

Lietuvių Katalikų Mokslo Akademija /LKMA/ – mokslinė institucija, vienijanti visų mokslo sričių katalikiškos pasaulėžiūros lietuvių mokslininkus, gyvenančius ne tik Lietuvoje, bet ir už jos ribų ir siekiančius mokslo ir krikščioniškosios minties bei kultūros vienybės.

LKMA istorijoje būtina išskirti tris laikotarpius:

Pirmasis – tarpukario Lietuva – 1922–1940 m. /nuo Akademijos įkūrimo iki pirmosios tarybinės okupacijos/;

Antrasis laikotarpis – išėvija – 1956–1992 m. Lietuvos atstovas Paryžiuje Stasys Antanas Bačkis, siekdamas suvienyti lietuvius mokslininkus, jau 1952 m. iškėlė LKMA atkūrimo idėją. Akademija buvo atkurta Romoje, kur jau veikė Šv. Kazimiero lietuvių kolegija, o LKMA centras Romoje buvo iki 1992 m.

Trečiasis laikotarpis – LKMA atkūrimas Lietuvoje – nuo 1990 m.

Švelnėjant Lietuvos politiniam klimatui Lietuvoje, pradėjus atkurti įvairias organizacijas ir draugijas, buvo nutarta atkurti ir LKMA. 1990 m. vasario 17 d. buvo surengta Steigiamoji konferencija, kuri išrinko Lietuvos krašto Centro valdybą. Didėjant darbų apimčiai ir narių skaičiui, pasidarė būtina LKMA centrą perkelti į Lietuvą ir per naujus rinkimus Centro valdybos nariais buvo siūlyti asmenys, gyvenę Lietuvoje, ir 1992 m. kovo 7 d. LKMA Centras perkeltas į Lietuvą.

Šiuo metu LKMA jungia per 750 narių, iš kurių per 200 gyvena išėvijoje iš jų 43 moterys. Moterys sudaro trečdalį visų LKMA narių. Akademijos nariais gali būti turintys mokslinį laipsnį – tai nariai mokslininkai ir baigę aukštąjį mokslą – nariai pagalbininkai. Už ypatingus nuopelnus LKMA nariai pakeliami akademikais /per visą Akademijos veiklos istoriją jais buvo pakelti 37 nariai, šiuo metu gyvų tėra 16/ ir Garbės nariais /jų būta 6/.

Aukščiausias LKMA valdymo organas – Katalikiškos Akademijos Centro valdyba. Ji renkama visuotiniu balsavimu, kuris dažniausiai vyksta korespondenciniu būdu. LKMA Centro valdyba pasiskirsto pareigomis: pirmininkas – šiuo metu LKMA akademikas prof. dr. Giedrius Uždavinsys;

trys vicepirmininkai: mokslo sričiai – kun. dr. Jonas Boruta SJ, kultūros sričiai – doc. dr. Arimantas Raškiniš, ūkio-ekonomijos – doc. dr. Ignas Uždavinys; du moksliniai sekretoriai: organizacinei veiklai – dr. Antanė Kučinskaitė ir leidybinei veiklai – doc. dr. Mindaugas Bloznelis.

Renkama taip pat ir revizijos komisija. Šiuo metu ją sudaro: doc. dr. Eduardas Monkevičius, doc. dr. Angelė Vyšniauskaitė ir dr. Vacys Milius.

Per 30 metų išėivijoje LKMA pirmininko pareigas ėjęs kun. prof. dr. Antanas Liuima nuo 1992 m. išrinktas LKMA Garbės pirmininku.

LKMA, plėsdama savo veiklą, bendrauja su įvairiomis mokslinėmis bei visuomeninėmis organizacijomis, įvairiuose Lietuvos miestuose steigiami LKMA skyriai. Tokie skyriai įsikūrę Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje, Anykščiuose, Alytuje ir Utenoje.

Pagrindinė LKMA veiklos kryptis – sutelkti katalikiškų pažiūrų mokslininkus. Tai vykdoma rengiant įvairias konferencijas, seminarus, o efektyviausiai per suvažiavimus.

Tarpukario Lietuvoje buvo surengti trys LKMA suvažiavimai: 1933 m., 1936 m. ir 1939 m. Visi jie vyko Kaune ir vadinosi Lietuvių katalikų mokslininkų ir mokslo mėgėjų suvažiavimai.

Išėivijoje LKMA suvažiavimai buvo organizuojami įvairiuose lietuvių gyvenamuose centruose, daugiausia ten, kur jau buvo įsikūrę LKMA židiniai / taip išėivijoje buvo pavadinti LKMA skyriai/: Romoje, Niujorke, Bostone, Čikagoje, Toronte... Iš viso išėivijoje suorganizuota 11 suvažiavimų.

Atkūrus Katalikų Akademiją Lietuvoje, jau 1991 m. buvo suorganizuotas XV suvažiavimas. Tai pirmasis LKMA suvažiavimas Vilniuje.

1994 m. birželio 5–12 dienomis Kaune buvo suorganizuotas LKMA XVI suvažiavimas.

LKMA gyvai reaguodavo ir reaguoja į aktualiausias to meto problemas. Opiausių klausimų nagrinėjimui skiriami net suvažiavimai. Pavyzdžiui, pirmojo suvažiavimo tikslas buvo „... suburti mūsų mokslo pajėgas ir sudaryti mokslo mėgėjų auditoriją“, antrojo – „dvasinės kultūros krizės problema“, trečiojo – „iš visokių atžvilgių nagrinėti poaušrinę Lietuvą ir tuo kuo plačiausiai pasitarnauti mūsų lituanistikai – savo krašto istorijos pažinimui“, ketvirtojo – „lietuvių mokslinės problemos naujausių Katalikų Bažnyčios direktyvų šviesoje“, o penktojo – „Istorinė krikščionių atsakomybė“, šeštojo – „mokslas tarp krikščionybės ir materializmo“... XVI suvažiavimo tema „Lietuvių dvasinio atgimimo keliai ir būdai“ artima prieš 58 metus įvykusio suvažiavimo temai. Ši tema įvairiais aspektais buvo nagrinėjama ir kasdien iki pietų vykusiuose pilnates posėdžiuose, ir po pietų posėdžiuose įvairiose sekcijose.

Suvažiavimo dalyvius maloniai nuteikė telegrama su Šventojo Tėvo Apaštalinio palaiminimu: tai vertė susirinkusius rimčiau pamąstyti, būti savikritiškiems.

Džiugu, kad ką tik įkurto LKMA Alytaus skyriaus iniciatyva ir pastangomis, nors ir baigiantis suvažiavimui, pasirodė 236 puslapių knygelė „Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos XVI suvažiavimo pranešimų tezės“. Joje įdėtos 205 pranešimų tezės, tačiau tik 170 iš to skaičiaus autorių įtraukti į „Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos 16-ojo suvažiavimo programą“, o dar 22 mokslininkų pranešimai, įtraukti į programą /čia jų yra 192/, neatsispindi Tezėse. Deja, kai kurie programoje numatyti pranešimai nebuvo perskaityti – neatvyko pranešėjai. Pavyzdžiui, Istorijos-archeologijos mokslų sekcijoje vietoj 14 numatytų pranešimų /kartu su pranešimais pilnates posėdyje/ buvo perskaityta tik 11-ka. Pranešimų neskaitė A. Prašmantaitė, M. Bertašius ir V. Skuodis.

LKMA suvažiavimo keliamų problemų aktualumą liudijo klausytojų skaičius: VDU salė ir auditorijos dažnai nesutalpindavo susirinkusios ne tik Kauno, bet ir kitų respublikos miestų inteligentijos. Suvažiavime dalyvavo žymių lietuvių išeivijos veikėjų /beveik 20 skaitė pranešimus/. Paminėtina žymi moterų katalikų veikėja prof. dr. Aldona Šlepetytė-Janačienė. Ji – Pasaulio lietuvių katalikų organizacijų sąjungos /PLKOS/ valdybos ilgametė /nuo 1968 m./ pirmininkė, Pasaulio katalikų moterų organizacijų unijos /WUCWO/ tarybos narė /tarybą sudaro 27 narės, atstovaujančios 64 šalis, o kartu ir 36 milijonus įregistruotų katalikų moterų. Ne veltui 1993 metais prof. dr. Aldona Šlepetytė-Janačienė – žymi mokslo ir kultūros veikėja – buvo apdovanota specialiu Popiežiaus kryžiumi – medaliu už pasiaukojimą ir darbą Bažnyčiai bei lietuvių tautai „Pro Ecclesio et Pontifice“.

Suvažiavime dalyvavo ir žymus psichologas prof. dr. Justinas Pikūnas, filologė prof. dr. Birutė Ciplijauskaitė, žymi sociologė prof. dr. Irena Lukoševičienė, pedagogas – prof. Jonas Kavaliūnas, teologai: kun. Antanas Saulaitis SJ, mons. dr. Ladas Tulaba, kun. dr. Leo Kleinas SJ, kun. dr. T. Beyer SJ ir daugelis kitų. Suvažiavime visą laiką buvo jaučiamas ir LKMA Garbės pirmininko, Grigaliaus universiteto profesoriaus, kun. Antano Liuimos SJ, atvykusio iš Romos, dėmesys, skatinimas, o kreipiantis – nuoširdus ir dalykiškas patarimas.

Jau iškilmingų šv. Mišių pamoksle vysk. Sigitas Tamkevičius iškėlė LKMA mokslininkų uždavinius. Mokslas vertas tiek, kiek jis prisideda prie dvasinio žmogaus pakilimo – to neturi pamiršti Katalikų Akademijos nariai. Akcentuotas dėmesys šeimai, šeimos svarba, jos vieta tautos ir valstybės gyvenime. Pabrėžtas sąžiningas darbas – nes tik jis gali suteikti žmogui tikrą dvasinį pasitenkinimą.

Mokslas ir tikėjimas – dvi skirtingos, tačiau glaudžiai susijusios plotmės. Jei mokslas remiasi faktų kalba, tai tikėjimas, kaip gėris, skverbiasi į žmogaus gelmes. Daugelyje pranešimų akcentuota, kad LKMA mokslininkai turėtų padėti pakilti ir pakelti žlugdomą, murkdomą žmogų. Tačiau pirmiausia reikia atsižvelgti į žmogų ir neskubėti jo smerkti.

Lietuvių dvasinio atgimimo keliams ir būdams priemonių buvo siūlyta beveik kiekvienoje sekcijoje, o jų buvo 22, nors kai kurios buvo sujungiamos.

Pranešimuose buvo pateikti naujausių mokslinių tyrimų duomenys, į mokslinę apyvartą pirmą kartą iškelta nežinomos faktinės ir archyvinės medžiagos. Gausiai naudotos vaizdinės priemonės padarė pranešimus įdomius ne tik mokslininkams, bet ir visiems auditorijose gausiai susirinkusiems klausytojams.

Suvažiavimas patvirtino sekcijų priimtas rezoliucijas, iš jų Istorijos, archeologijos, architektūros ir menotyros sekcijų pilnaties posėdyje dr. A. Vasiliauskienės iškeltą arkivyskupo Mečislovo Reinio beatifikacijos bylos pagreitinimo klausimą.

Baigdamas suvažiavimą, kun. dr. Jonas Boruta SJ išreiškė viltį, kad katalikai mokslininkai be jokio išankstinio nusistatymo plėtodami mokslinį disputą, pasieks svarių laimėjimų. Rūpinimasis dora bei dvasiniu atgimimu, taip pat mokslo ir kultūros laimėjimai padės mūsų mažai Lietuvai didžiųjų valstybių apsuptyje išlikti, sustiprėti, pakilti ir iškilti.